

Dorina CHIŞ-TOIA

Alina-Dana VIŞAN

Universitatea „Eftimie Murgu”, Reşiţa, România

TERMENI MATEMATICI FOLOSITI ÎN BANAT (1886-1918)

La Caransebeş, în 5/17 ianuarie 1886, vede lumina tiparului primul număr al publicației *Foaia diecesană*, evenimentul având o dublă semnificație: culturală și sentimentală, el însemnând împlinirea unui mai vechi proiect al episcopului Ioan Popasu:

„Nemuritorul episcop restaurator, în acea sămbătă seara, din preajma Botezului Domnului al anului 1886 ... căzând în genunchi, mulțumi domnului că i-a ajutat să desăvârșească și acest deziderat al său...îmbrățișă apoi pe toți colaboratorii săi”. [1]

Publicația va apărea până la 1 mai 1949, săptămânal, duminica, în format de 8 pagini, purtând mențiunea „organ al Eparhiei gr.[eco] or.[ientale] rom.[âne] a Caransebeșului”. Din 1995 apare în serie nouă.

Adresându-se „Cătră onorabilitii cetitori!”, „redacțiunea” precizează, în articolul-program, scopul publicației:

„Foaia diecesană a luat această sarcină asupra sa (progresul diecesei - n.n.), având de scop a mijloci o comunicațiuie intelectuală mai vie între organele diecesei, cât și între toți iubitorii de înaintarea binelui bisericei și școalei noastre”. Totodată, „Acestă foaie va cuprinde și o parte menită studiului științific și literar, care, ținând seama de împrejurările noastre culturale, va stârui să lumineze oamenii noștri, îndeosebi pe preoți, învățători și căturarii poporului, îndreptând, întregind și sporindu-le treptat cunoștințele, neapărat de lipsă pentru zilnică lor ocupăriune”.

Privind comparativ articolul-program al *Foii diecesane* și articole program ale altor publicații apărute în Transilvania sau în Principate înaționale de 1886, remarcăm aceleași orientări specifice luminismului românesc, precum

„lipsa lui de interes pentru cosmopolitismul atât de celebrat de luminiști din Occident. S-a produs astfel o bizară convertire a cosmopolitismului într-o preocupare accentuată de aspect național, ceea ce nu era propriu curentului european și dovedește capacitatea de adaptare și transformare a gândirii noastre receptive”. [2]

Obiective ale *Foii diecesane* continuă parcă programul revistei *Propășirea* (Iași, 9 ianuarie – 29 octombrie 1844) în punctele sale esențiale:

„foaia noastră nu va cuprinde decât compuneri originale românești, împărțite în trei secții: 1. științele exacte (...): fizică, chimie, istorie naturală, agricultură, ținerea pădurilor, igienă publică, știri despre descoperirile și lucrările învățătilor; 2. științele morale și politice și 3. literatura românească (...) va fi cea mai bogată, (...) va fi menită ca să împărtășească cetitorilor o idee dreaptă și îndestulătoare a mișcării literare din Moldavia, Valahia și Transilvania.” [3]

Programul *Foii diecesane* se asemăna foarte mult, ca obiective propuse, cu acela fixat de I. Heliade Rădulescu în înștiințarea pentru *Curierul românesc*, nr. 1 din 1 iunie 1829 [4], acesta din urmă fiind calificat drept un „program didactic”. [5]

Reținem articolele cu un conținut științific și cele de popularizare a științei din domeniile economic, medical, pedagogic, geografic: agricol, muzical, filosofic-sociologic.

Chiar dacă majoritatea cercetătorilor afirmă că sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea reprezintă limpezirea limbii literare prin aceea că se renunță la regionalisme, mergându-se până la eliminarea acestora [6], pe fondul pătrunderii masive a neologismelor, întrucât presa reprezintă „canalul cel mai încăpător prin care s-au scurs la noi neologismele” [7], iar

„el (neologismul) a schimbat, mai mult decât se admite de obicei, aspectul limbii române, încadrând-o din nou în spiritualitatea romanică și îndepărând-o de comunitatea «balcanică» în care o înglobase, mai ales, cultura ce ne venea din Bizanț” [8]

Nu se poate trece cu vederea faptul că, pentru a putea fi înțelese, acestea erau explicate prin termeni cunoșcuți, cel mai adesea prin regionalisme. Să mai amintim și poziția anti-neologisme pe care o susținea cu atâta ardoare Titu Maiorescu [9] (teoretic doar; practic, articolele sale cuprind un număr însemnat de termeni noi. De altfel, ideea lui este aceea de a ocozi limba română de invazia nejustificată a neologismelor și nu oprirea accesului și încetătenirii acestora în limbă [10]). Pe aceeași poziție se situează și colaboratorul *Foii diecesane*, Gherasim Sârbu. Se poate spune că această atitudine a generat menținerea fără opreliști a numeroaselor regionalisme, care se vor asocia cu arhaismele, termenii populari și neologismele.

Indiferent de modul în care sunt definite, cercetătorii au convenit că există patru stiluri funcționale: beletristic, științific, juridic-administrativ și publicistic, cărora li se poate adăuga stilul *religios* [11]. Despre legitimitatea acestuia din urmă vorbește Mircea Borcilă [12].

Fiecare dintre aceste stiluri cunoaște o serie de terminologii [13]. Dacă ne referim la stilul științific, vom admite că acesta se concretizează într-o pluralitate de terminologii, de variante stilistice, fiecare variantă reprezentând elementele de limbă și stil ale unei discipline științifice, elemente care se subordonează limbajului științific general [14]. Lucrările științifice sunt demonstrații logice și, oricare ar fi domeniul de cercetare, nu se solicită sensibilitate sau imaginație, ci gândire. Astfel, la nivel lexical, se constată o deplasare a unui vocabular special, ale cărui elemente sunt diferite de la un domeniu științific la altul, către nucleu și posibilitatea de a folosi numeroase cuvinte și nume proprii străine [15].

Încă de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, odată cu modernizarea vieții publice, se constată preocuparea pentru îmbogățirea limbii cu termenii necesari științelor, căutarea mijloacelor pentru exprimarea unei culturi noi. Prin urmare, problema modernizării limbii literare este, în primul rând, problema constituirii stilurilor actuale.

În ciuda specificului său bisericesc, publicația FD, respectând criteriile enunțate în articolul-program, oferă, mai cu seamă în primele două decenii de apariție, un material bogat vizând câteva dintre cele mai însemnante ramuri ale științei [16]. După ce, din 1780 și până în jurul anului 1860 are loc o etapă de „asimilare a științei moderne și de formare a spiritului științific la români” [17], urmează o a doua perioadă, aceea de creație științifică românească [18], în care se vor pune și bazele unei terminologii adecvate. Dezvoltarea societății din punct de vedere economic, social, politic și cultural, apariția școlilor în limba română, „traducerea, prelucrarea și alcătuirea de manuale și lucrări de specialitate în diferitele compartimente ale științei” [19], înființarea universităților din Iași (1860) și București (1864), a Academiei Române (1866), a institutelor de cercetări și a societăților științifice, toate acestea vor contribui la dezvoltarea spiritului științific în Principatele române. Circulația terminologiei specifice se va împlini grație presei, gazetele, prin articolele publicate, urmărind, de cele mai multe ori, un

dublu scop: de a aduce la cunoștința publicului cititor aspecte specifice ramurilor avute în vedere (istorie, medicină, geografie, chimie, fizică, anatomie) și de a-și familiariza cititorii cu terminologia științifică, prin explicarea sau glosarea termenilor. De mare folos sunt acum și librăriile care pun în vânzare cărți de specialitate.

Deși se afirmă că limba română dispunea de o terminologie matematică, în jurul anului 1860, relativ bogată [20], în articolele apărute în FD se poate constata insuficiența fixare a acesteia. De exemplu, pentru substantivul *fracție* se folosește în 1888 termenul *frântură* (Matematică, învechit – fracțiune; pl. *frânturi*, din lat. **francitura* sau *frânt* + suf. -*ură* – MDA): „socoata cu *frânturi*” (6/1888, 3), semnalat de N.A. Ursu (p. 210) [21] în lucrarea *Fragmente de algebră, aritmetică și trigonometrie*, text muntean din anul 1801; în *Aritmetică*, de Francisc Močnik, Viena 1850, traducere din limba germană de Samoil Andrievici, și într-un *Manual de aritmetică practică* apartinând lui Manuil Glyzonios de Hios, tradus în Muntenia la 1793. Prin urmare, termenul a circulat atât la sfârșitul secolului al XVIII-lea, cât și de-a lungul întregului secol al XIX-lea deopotrivă în Muntenia și în Banat. Ulterior, mai exact în primul an al secolului al XX-lea, se folosește, în două articole, termenul *frângeră*: „Matematica tractează *frângerile*” (33/1901, 5) și „*frângeră vulgare și decimale*” (38/1901, 5); cf. Ursu (210), în *Povățuire către aritmetică sau învățătură numerilor*, Buda, 1806, traducere din limba germană făcută probabil de Gh. řincai; *Elemente de matematică. Partea I. Aritmetică*, de Gh. Asachi, Iași, 1836; *Tratatie asupra geometriei descriptive, tomul întâi*, de Al. Oresco, București, 1851, traducere din limba franceză. (MDA nu semnalează acest sens; ca termen popular este reținut – despre pâine – a rupe în [două] bucăți).

Compút s.n. (Latinism învechit) Calcul (din lat. **computus**); cf. Ursu (174), uneori și **computá** vb. I A calcula (din lat. **computare**, fr. **computer**), la Francisc Močnik, *Aritmetică*, Viena, 1850, traducere din limba germană de Samoil Andrievici (specific terminologiei juridic-administrative; cf. A. Banciu [22]), și FD „toate aceste emoluminte *computate* (adj.) în bani” (1/1886, 8); „Domnul învățătoriu ține un tractat practic din *comput* cu numerii 1 și 2 toate patru operațiunile” (38/1889, 1). Reținem, aici, cuvintele lui Constantin Noica [23]:

„În cumpătul vremii de astăzi se întâlnesc, din perspectiva noastră românească, două cuvinte: tocmai acesta de *cumpăt* – și cel de *computer*, calculator, mașină electronică de calculat. Ele poartă cu ele două lumi, două experiențe istorice și două mentalități diferite, dar au fost cândva înfrânte și sunt sortite să se recunoască unul într-altul, dacă lumea de azi nu vrea să intre în descumpărire. Amândouă se trag din limba latină. E foarte probabil că și cuvântul nostru se trage din **computus** = socoteală, deși unii filologi sugerează că s-ar trage din *compitum* = răspântie, ce ar fi dat un verb însemnând: a sta la răspântie de drumuri, a-și căuta drumul, a fi în căutare, în căntărire. Dar, până la urmă, chiar filologii care susțin că nu s-ar trage de-a dreptul din **computus** admit că în cuvântul nostru s-a întipărit înrâurirea cuvântului latin pentru socoteală.”

Încoviát, -ă adj. Curbat: „Învățătorul desemnă o linie *încoviată*” (28/1888, 2); cf. Ursu (227), atestat în lucrări de chimie din 1852, 1855 (din slv. **kovaliatı**, ucr. **kovaliu**).

După modelul formării cuvântului *triunghi*, s-a format cuvântul **patrúnghi** s.n. (În dicționarele din secolul trecut) Patrulater. Pl. *patrunghiuri* din **patru** + **unghi** (DLR), în structura *patrunghiu lungăret*: „Întreaga espoziție este aranjată pe un teren, *patrunghiu lungăret*, cum mai potrivit nici nu s-a putut.” (33/1891, 6);

„dreptunghi”; cf. Ursu (252) „pătrat lungăreț”, în *Elemente despre gheometrie și Elementuri despre trigonometria drept-liniată*, text manuscris din perioada 1820-1830, Biblioteca Universității din Iași și Moș Pătru sau *învățătorul de sat. Convorbiri asupra geometriei*, de A. Marin, București, 1839. În FD numărul 41/1905, 1 apare cuvântul **optúnghi** „octogon”: „Afară de forma crucii se mai întrebuiță ca formă a bisericii și optunghiul”.

Fără a fi menționate de N.A. Ursu, adj. (adv.) **costiș** (*costiș*) 1. Îclinat. 2. Oblic 3. Pieziș (din **coastă** +suf. -iș), este prezent în sintagmele „Linie dreaptă orizontală, verticală și *costișă*” (27/1888, 2) și „epruvetei, pe care o ținem *costiș* deasupra flacărei unei lumini aprinse” (10/1886, 4).

Decadic, -ă adj. Zecimal. Termenul apare în titlul unui volum prezent spre vânzare în anul 1886 în Librăria diecesană, *Aritmetică*. Eserciții practice cu numeri de la 1 până la 100 după sistemul *decadic*, de Dumețiu Dogariu și Joan Dariu. Ediția a II. 30 cr., (8/1886, 7). MDA oferă explicația „Decadal” (referitor la o perioadă de zece zile); pl. *decadici*, -ce.

Etimologia: germ. **dekadisch** (MDA)

Lărgământ s.n. Capacitate, amplitudine: „Cât loc a cuprins apa din *lărgământul* paharului ?” (12/1886, 1) (din **larg** +suf. -mânt); cf. Ursu (229), atestat în *Lexiconul de la Buda*, 1825. MDA reține doar sensurile: (Învechit, regional) 1. Loc larg 2. Lărgime.

Neatestat la Ursu este cuvântul **parafúlger** s.n. (Învechit) Paratrăsnet. Pl. *parafulgere*, din **para** + **fulger**; cf. fr. *parafoudre* (DLR): „Comitetul parohial (...) aduce multă publică domnului măiestru (...) pentru că (...) a efectuat construirea din nou și acoperirea cu aramă a turnului sfintei noastre biserici, aşezând și *parafulger*.” (27/1907, 6); cf. germ. *Blitzableiter* sau fr. *paratonnerre*; acesta din urmă apare ca explicație a sintagmei *apărător de fulger*, în numărul 11/1887, 5: „Biserica să fie provăzută cu *apărător de fulger* (paratoner)”.

Chiar neatestați în lucrările vremii, termenii aceștia au circulat în Banat, constituind parte a terminologiei matematice sau fizice, regionalisme astăzi, dovedă fiind prezența lor în manuale școlare și în lecturile propuse elevilor. Transcriem, în continuare, regionalisme, termeni populari și arhaisme din sfera terminologiei matematice întâlnite în paginile FD:

Acov s.n. Măsură de capacitate pentru lichide (variind între 25 și 100 de litri), în special pentru rachiu și vin: „au curs 10 acoave de răchie” (49/1891, 6).

Variante: *acău*, *oca*, *olbă*; pl. *acoave*.

Etimologia: scr. **akov**, **hacov** (DSB, I, p. 100-101); srb. **acov** (MDA). Specific Banatului, dar și Olteniei subcarpatice, cf. GE, p. 77.

Greomânt s.n. este varianta cuvântului **greumânt** Greutate: „carbol-acidul, prin *greomântul* său să să apeleze în jos spre pământ” (43/1886, 6).

Etimologia nesigură; cf. **greu** (MDA). [24]

Orgie s.f. Metru cub: „șase *orgii* de lemn pentru încălzit” (19/1886, 8). Explicația oferită de MDA este: „(Transilvania, Banat) Măsură pentru lungime nedefinită mai îndeaproape”; pl. *orgii*.

Etimologia nesigură; cf. it. **orgia** (MDA)

Policár s.m. (Învechit) Unitate de măsură a lungimii sau a lățimii egală cu aproximativ 3 cm: „o arătură superficială numai de 3-4 *policari* nu poate lupta contra ploilor dese” (1/1887, 6). Pl. *policari* și (rar) *policare*.

Etimologia: lat. **pollicaris**. (DLR). În dicționarul lui Lazăr Șăineanu apare explicația *tol* [25].

Un aspect care trebuie reținut pe parcursul întregii perioade cercetate este interesul manifestat de autorii articolelor în scopul unei bune înțelegeri a neologismelor, dar și pentru asimilarea lor de către masele de cititori, în acest sens explicația în context fiind prezentă foarte adesea. Pentru terminologia matematică amintim: „formă cilindrică (rotundă)” (10/1886, 4) și „făcând o cale rotogoață lungureață (eliptică)” (4/1886, 6).

Este remarcabil conservatorismul bănătenilor în ceea ce privește limba vorbită pe aceste meleaguri din moși – strămoși, fapt evidențiat și de către Ilarie Chendi: „Pe întreg rotogolul românesc nu există provincie mai bogată în literatură poporala și în musică, cu dialecte mai specifice și mai înțorțonate de particularități ca Banatul. Nicări nu se ține cu atâta îndârjire la dialectul local ca aici. El formează un fel de enclavă în mijlocul celorlalte naționalități (...). Bănătenii sunt mari patrioți locali, căci li-e drag nu numai de limba lor cea «dulcie», dar și de pământul pe care locuiesc. Și adevarul e, că acest dialect e făcut par că anume, să cântă și să glumesci în el.” [26]

NOTE

- [1] Cornel Corneanu, „*Foaia diecesană*” împlineste 50 de ani, în *Foaia diecesană* nr. 1/1935, p. 5.
- [2] Al. Dima, *Aspecte naționale ale curentelor literare internaționale*, București, Editura Cartea românească, 1973, p. 24.
- [3] I.Hangiu, *Reviste și curente în evoluția literaturii române*, București, EDP, 1978, p.48.
- [4] Al. Andriescu, *Limba presei românești în secolul al XIX-lea*, Iași, Editura Junimea, 1979, p. 22.
- [5] Iorgu Iordan, „*Albina românească*”. Note pe marginea primului ei volum. Extras din „Revista critică” din Iași, 1930, p. 7.
- [6] I. Coteanu, *Stilurile moderne ale limbii române literare*, în „*Limba română*” nr. 2/1960, p. 70.
- [7] Sextil Pușcariu, *Limba română*, I, București, Editura Minerva, 1976, p. 387.
- [8] *Ibidem*, p. 415.
- [9] *Neologisme*, (1881), în vol. *Critice*, ediție îngrijită și tabel cronologic de Domnica Filimon, București, Editura Eminescu, 1978, p. 214-231.
- [10] George Mirea, *Junimea și neologisme*, LL, vol. II, 1980, p. 185-202.
- [11] Cf. M.M. Deleanu, *Stilul religios al limbii române literare*, „*Limbă și Literatură*”, vol II, 1997, p. 28-40, publicat ulterior în volumul *Studii de stilistică*, Reșița, Editura Timpul, 1998, p. 13-33.
- [12] *Portret de filolog la maturitate: M.M. Deleanu*, în LL, vol. III-IV, 2003, p. 107.
- [13] Întrebuițăm acest termen conform definiției din *Lexic comun, lexic specializat* (coordonator: Angela Bidu-Vrânceanu), Editura Universității din București, 2000, p. 64: „Ansamblu de termeni sau cuvinte specializate, aparținând unui subsistem lingvistic, termenii caracterizându-se prin univocitate, non-ambiguitate și relații lexico-semantice proprii”.
- [14] Elena Toma, *Probleme ale formării terminologiei științifice românești în sec. XVIII-XIX*, București, 1988.
- [15] Lidia Sfârlea, „Delimitarea stilurilor literare românești”, în Ion Gheție și Alexandru Mareș (coord.) Institutul de lingvistică al Academiei RSR, *Studii de limbă literară și filologie*, vol. II. București: Editura Academiei RSR, 1972, p. 198.
- [16] Dorina Chiș-Toia (2006). Limba literară în publicația *Foaia diecesană* (1886-1918). Contribuții. Timișoara: Editura Mirton, 141-190.

- [17] N.A. Ursu, *Formarea terminologiei științifice*, București, EŞ, 1962, p. 10.
- [18] *Ibidem*.
- [19] Șt. Munteanu, V. Târa, *Istoria limbii române literare*, București, EDP, 1983, p.280.
- [20] N.A. Ursu, *op. cit.*, p. 10.
- [21] În continuare, vom nota, între paranteze, pagina la care este analizat termenul în discuție, în lucrarea lui N.A. Ursu.
- [22] Axente Banciu, *Cum vorbim și cum ar trebui să vorbim românește, Ardelenisme și alte -isme*, (AA), Brașov, 1913, pagina 63.
- [23] *Cuvânt împreună despre rostirea românească*, București, Editura Humanitas, p.121.
- [24] Am regăsit, în suplimentul publicației „Renașterea bănățeană” nr. 4339 din 4 mai 2004, la p. 3, Cronica literară: *Poezia lui Marius Munteanu*, aparținând lui Alexandru Ruja. Apar aici versuri de o frumusețe fără seamă, versuri în care își face simțită prezența și cuvântul **greumânt**: „Uite, mi se fac pământ/ Mâinile ce ţi le-ncing;/ În durere mă-neșmânt/ Frumusetea să-ți cuprind. // Uite, mi se fac pământ/ Ochii ostenuți de vis;/ Cu atâtă **greumânt**/ Doamne, oare unde mi-s?// Uite, mi se fac pământ/ Tâlpile, de-atâta drum./ Tu ești vis și frig și vânt/ Și năluca mea de fum./ Tu ești vis și frig și vânt.”
- [25] *** *Dicționar universal al limbii române*, ediția a șasea, Editura „Scrisul românesc”, S.A., 1926.
- [26] Zece ani de mișcare literară în Transilvania 1890 – 1900. Material critic., *Familia*, XXXVII, 1901, nr. 3, p. 26.

BIBLIOGRAFIE:

- Academia Română (2001). *Micul dicționar academic*, București: Editura Univers Enciclopedic.
- Andriescu, Al. (1979). *Limba presei românești în secolul al XIX-lea*, Iași: Editura Junimea.
- Banciu, Axente (1913). *Cum vorbim și cum ar trebui să vorbim românește. Ardelenisme și alte -isme*, Brașov.
- Bidu-Vrânceanu, Angela (coordonator) (2000) *Lexic comun, lexic specializat*, București: Editura Universității din București.
- Borcilă, Mircea (2003), *Portret de filolog la maturitate: M.M. Deleanu*, în „*Limbă și literatură*”, vol. III-IV.
- Chendi, Ilarie (1901), *Zece ani de mișcare literară în Transilvania 1890 – 1900. Material critic.*, *Familia*, nr. 3.
- Corneanu, Cornel (1935). „*Foaia diecesană*” împlinește 50 de ani, în *Foaia diecesană* nr. 1.
- Coteanu, I. (1960). *Stilurile moderne ale limbii române literare*, în „*Limba română*” nr. 2.
- Chiș-Toia, Dorina (2006). *Limba literară în presa din Banat*. Contribuții, Timișoara: Editura Mirton.
- Deleanu, Marcu Mihail (1998). *Stilul religios al limbii române literare*, în volumul *Studii de stilistică, Re"îpa*: Editura Timpul.
- *****Dicționarul limbii române* (1965 §.u.). București.
- Dima, Al. (1973). *Aspecte naționale ale curentelor literare internaționale*, București : Editura Cartea românească.
- Foaia diecesană* (1886-1918), Caransebeș: Tipografia diecesană.
- Hangiu, I. (1978). *Reviste și curente în evoluția literaturii române*, București: EDP.
- Iordan, Iorgu (1930). „*Albina românească*”. Note pe marginea primului ei volum. Extras din „*Revista critică*” din Iași.
- Maiorescu, Titu (1881). *Neologisme*, în vol. *Critice*. Ediție îngrijită și tabel cronologic de Domnica Filimon (1978). București: Editura Eminescu.
- Micul dicționar academic*, Academia Romana, 2001.
- Mirea, George (1980). *Junimea și neologisme*, în „*Limbă și literatură*”, vol. II.
- Munteanu, Șt., V. Târa (1983). *Istoria limbii române literare*. București: EDP.
- Noica, Constantin, *Cuvânt împreună despre rostirea românească*, București, Editura Humanitas.
- Pușcariu, Sextil (1976). *Limba română*, I, București: Editura Minerva.
- Ruja, Alexandru (2004). *Poezia lui Marius Munteanu*, Timișoara: Renașterea bănățeană.
- Sfărlea, Lidia (1972) „*Delimitarea stilurilor literare românești*”, In Ion Gheție și Alexandru Mareș (coord.) Institutul de lingvistică al Academiei RSR, *Studii de limbă literară și filologie*, vol. II. București: Editura Academiei RSR.

Şăineanu, Lazăr, *Dicționar universal al limbii române* (1926). Ediția a șasea. București: Editura „Scrisul românesc”, S.A.
Toma, Elena (1988). *Probleme ale formării terminologiei științifice românești în sec. XVIII-XIX*, București.
Ursu, N.A. (1962). *Formarea terminologiei științifice*, București: Editura Științifică.

RÉSUMÉ:

TERMES DU DOMAINE DES MATHÉMATIQUES UTILISÉS DANS LA RÉGION DE BANAT (1886-1918)

La publication *Foaia diecesană*, tout en respectant les critères énoncés dans l'article-programme, fournit un riche matériau visant quelques-unes des branches les plus importantes de la science. Le mouvement de la terminologie spécifique est due à la presse, qui vise un double objectif: d'informer les lecteurs sur les aspects spécifiques des langages concernés et de familiariser le lecteur avec la terminologie scientifique, par l'explication des termes. Notre article vise à examiner certains termes utilisés dans le domaine des mathématiques, présents dans une publication de Banat, à la fin du XIXe siècle et au début du XXe siècle. Il s'agit des archaïsmes, régionalismes et termes populaires, termes attestés dans les dictionnaires, mais aussi certains que les dictionnaires n'ont pas enregistrés.

Mots-clés: *presse, mathématiques, terminologie, régionalisme, archaïsmes, termes populaires.*